

Kvinnofällan EU?

- En jämförande studie om kvinnans ställning i Sverige från inträdet i EU till nutid

Katarina Lindskog
Philip Stewén

Abstract

Syftet med uppsatsen är att ge en jämförande bild av om den svenska kvinnans ställning i Sverige har påverkats, sedan medlemskapet i Europeiska Unionen. Detta kommer att göras utifrån det argument i folkomröstningen år 1994 om att den svenska kvinnan skulle hamna i en kvinnofälla vid ett medlemskap. Nu har snart 20 år passerat, blev det svenska medlemskapet i EU ett steg bakåt i utvecklingen för den svenska kvinnans ställning, i hemmet och inom förvaltning, som skeptikerna menade?

Vi använder oss av teorier om identitet och organisationskultur för att kunna jämföra år 1994 med nutid. Vi kommer först att analysera hur teorierna hade förespått en framtid år 1994, för att sedan jämföra med hur nutiden ser ut utifrån vårt empiriska material. Därefter kommer vi att sammankoppla texten i en slutsats med svar på vår frågeställning. Med den empirin vi har använt oss av och utifrån våra teorier går det inte att visa att EU skulle vara en faktor som saktade ner Sverige i utvecklingen av kvinnans ställning.

Nyckelord: EU, jämställdhet, identitet, organisationskultur, förändrad förvaltning

Antal ord: 8078

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställning.....	1
2 Metod	2
2.1 Tillvägagångssätt	2
2.2 Avgränsningar.....	4
2.3 Definitioner.....	6
2.4 Material.....	7
3 Bakgrund	9
3.1 Debatten 1994	10
4 Teori	11
4.1 Identitetsteori	11
4.2 Organisationsteori.....	13
5 Empiri	15
5.1 Statistik	16
6 Analys	21
6.1 Vad säger teorierna?	21
6.1.1 Identitetsteori	21
6.1.2 Organisationsteori.....	23
6.2 Hur blev det?.....	23
6.2.1 Identitetsteori	24
6.2.2 Organisationsteori.....	25
7 Avslutande diskussion	27
7.1 Avslutande ord.....	28
8 Referenser	29

1 Inledning

År 1994 var det folkomröstning om ett svenskt medlemskap i den Europeiska unionen (EU). Frågan om ett svenskt EU-medlemskap hade diskuterats under en längre tid och år 1991 togs beslutet att ansöka om att bli en del av unionen. Argumenten för att inte gå med i EU var många och kom att splittra landet i två läger, de som var för och de som var mot. Ett av huvudargumenten som lades fram var att Sverige skulle mista sin framstående jämställdhetspolitik. Två decennier har snart gått sedan Sverige blev medlem i unionen, men frågan är hur rätt eller fel motståndarna hade i sina farhågor kring ett medlemskap? Vi har valt att fokusera på hur kvinnans ställning såg ut innan och efter inträdet, både i hemmet och i förvaltningen.

1.1 Syfte

Vårt syfte är att se huruvida de farhågor som lades fram av motståndarna till ett EU-medlemskap inom jämställdhet har besannats. Då Sverige länge har haft en tradition av att ligga i framkant inom jämställdhetsfrågor anser vi det viktigt att belysa vilka effekter EU kan ha haft på detta område.

Med denna uppsats vill vi alltså öka vår förståelse om hur kvinnans ställning i Sverige har förändrats i och med inträdet i EU, samt att förstå denna process utifrån teori gällande identitet och organisationskultur. Vårt mål är inte att hitta vilken teori som bäst kan förklara processen utan vårt mål är att vår undersökning ska öka förståelsen för hur en förändring i förvaltning påverkar kvinnans ställning.

1.2 Frågeställning

Har den Europeiska unionen påverkat den svenska kvinnans ställning i hemmet och inom förvaltning?

2 Metod

Vi vill kartlägga om den svenska kvinnans ställning i familjen och förvaltningen har förändrats. För att kunna undersöka denna förändring kommer vi att operationalisera kvinnans ställning genom tre operationella indikatorer. För undersökning av kvinnans ställning i hemmet har vi valt de operationella indikatorerna obetalt arbete samt tid för förvärvsarbete. Kvinnans ställning i förvaltning operationaliserar vi genom att undersöka hur stor andel av tjänstemännen som är kvinnor. Vidare kommer vi att redovisa kring teorierna om identitet och organisationskultur som vi kommer använda som verktyg för vår analys. I analysen kommer vi att koppla ihop vårt empiriska material, det vill säga vår statistik och utredningar, med de teorier vi använt oss av. Sedan kommer vår avslutande diskussion att innehålla en utredning av vår frågeställning med hjälp av den analys vi har redovisat. Nedan följer hur vi kommer att gå tillväga för att realisera detta, vilka avgränsningar vi kommer att använda oss av, definitioner för att ytterligare förtydliga samt en materialanalys.

2.1 Tillvägagångssätt

Vi vill kartlägga om den svenska kvinnans ställning i familjen och förvaltningen har förändrats. För att kunna undersöka denna förändring kommer vi att operationalisera kvinnans ställning genom tre operationella indikatorer. För undersökning av kvinnans ställning i hemmet har vi valt de operationella indikatorerna obetalt arbete samt tid för förvärvsarbete. Kvinnans ställning i förvaltning operationaliserar vi genom att undersöka hur stor andel av tjänstemännen som är kvinnor. Vidare kommer vi att redovisa kring teorierna om identitet och organisationskultur som vi kommer använda som verktyg för vår analys. I analysen kommer vi att koppla ihop vårt empiriska material, det vill säga vår statistik och utredningar, med de teorier vi använt oss av. Sedan kommer vår avslutande diskussion att innehålla en

utredning av vår frågeställning med hjälp av den analys vi har redovisat.

Vår utgångspunkt kommer att vara år 1994 då Sverige genomförde en folkomröstning om att gå med i EU. Att jämföra hur den svenska kvinnans ställning har utvecklats över en tjuugoårsperiod hade varit svår att genomföra med absoluta termer. Vi har därför valt tiden vid inträde i den europeiska unionen fram till nutid som två tidpunkter. Nutid kommer att bestå av de senaste åren beroende på statistiken vi har tagit del av (se definition nedan). Vi har valt en förändringsstrategi då detta ökar validiteten i vår undersökning eftersom vi undviker att jämföra med absoluta termer (Esaiasson et al 2012 s. 147).

Farhågorna med ett medlemskap i EU var att svenska kvinnor ställning i familjen skulle förändras och bli lik den mer konservativa ställning som många kvinnor på kontinenten hade (Elgemyr och Hedlund 1994 s. 70). Vi kommer att operationalisera kvinnans ställning i hemmet genom att undersöka kvinnors deltagande i det obetalda hemarbetet. Vi kommer sedan att kartlägga hur tidsanvändningen av ett dygn vad gäller betalt arbete, obetalt arbete, utbildning, personliga behov, fritid och annat med fokus på obetalt arbete, såg ut år 1990/1991 och år 2010/2011. Vi kommer då att kunna se hur mycket tid i absoluta tal som lades ner 90/91 och 10/11. Vi väljer också att kartlägga mäns tidsanvändning under ett dygn för att se hur mycket tid män 90/91 och 10/11 lade ner på obetalt hemarbete. Denna redovisning kommer också ske med absolut tal. För att inte en jämförelse med absoluta tal ska ge en missvisande bild om den totala tiden som läggs ner på obetalt arbete har minskat mellan jämförelseåren, har vi därför funnit det relevant att ta del av statistik rörande män. Då kan man bilda sig en uppfattning om den relativa arbetsfördelningen, det vill säga om män 10/11 tar större del i det obetalda arbetet jämfört med 90/91. Då vår fråga rör om svenska kvinnans ställning har påverkats av EU har vi utgått från att synen på kvinnan i Europa var mer konservativ vid tiden för folkomröstningen (vidare diskussion kring detta under definitioner). Vi anser då att vi bör kartlägga trenden hos den svenska kvinnan sedan anslutningen till EU snarare än att jämföra med absoluta tal med andra europeiska kvinnor. Trenden kommer att ge oss en bild om den påverkan som kan ha skett.

För att ytterligare öka vår uppfattning, operationaliserar vi kvinnors ställning i hemmet genom att kartlägga kvinnors tid för förvärvsarbete. Vi använder oss av denna operationalisering eftersom den europeiska synen på kvinnan var att kvinnor hör hemma i hemmet och att kvinnor bör lämna

plats för männen på arbetsmarknaden (Jacobsson 1994 s. 11-12). För att undersöka om svenska kvinnor tog mer plats i hemmet och lämnade arbetsplatsen, har vi undersökt detta genom att kolla på hur många timmar män respektive kvinnor lägger ner på förvärvsarbete i veckan. Det vi då gör är att undersöka hur många timmar kvinnor och män lade ner på förvärvsarbete år 1990 för att sedan jämföra detta med år 2010. Anledningen till varför vi väljer att jämföra med utvecklingen för männen är för att vi inte ska gå miste om en total ökning av antalet arbetstimmar, utan istället om kvinnor lägger ner mer andel av den sammanlagda tiden i relation till männen.

Kvinnors ställning i förvaltning operationaliserar vi genom att undersöka hur stor andel av tjänstemännen som är kvinnor inom svensk förvaltning respektive europeisk förvaltning. Eftersom de anställda inom dessa förvaltningsorganisationer är tjänstemän inom beslutsfattande områden kan detta ge oss en bra indikator på kvinnors delaktighet och därmed deras ställning. För att tydliggöra om det existerar någon kultur inom europeiska kommissionen har vi valt att sätta andelen kvinnor i kommissionen i relationen till en annan EU-myndighet. Vi har valt Europaparlamentet därför att ledamöterna inom denna organisation blir anställda genom allmänna val, till skillnad från de i kommissionen, som blir anställda inifrån kommissionen. Detta hoppas vi kunna ge en bild av om det existerar någon organisationskultur som påverkar kommissionen att handla på ett visst sätt. Vi kommer också visa på Sveriges representation i Europaparlamentet för att visa på den skillnad som finns mellan Sveriges och övriga Europas representation av kvinnor i Europaparlamentet.

2.2 Avgränsningar

Då vår frågeställning innefattar att vi ska se EU:s påverkan på den svenska kvinnans ställning blir också EU vår oberoende variabel. Mycket av det EU motståndarna ansåg ingå i denna oberoende variabel kom att innefatta normer och uppfattningar i en kulturell kontext. Denna kulturella kontext kommer således att vara av betydelse för den oberoende variabeln. Vi är väl medvetna om att EU inte är det enda som har påverkat kvinnans ställning och att kvinnors ställning i hela Europa har förändrats mycket under senare tid. Denna uppsats har därför inte som syfte att förklara hela förändringen av kvinnans

ställning, utan endast för att se på hur kön kan påverkas av förändringar inom förvaltning.

Eftersom Sverige var framstående med implementering av jämställdhetsfrågor innan medlemskapet anser vi det intressant ur ett statsvetenskapligt perspektiv se på hur kvinnans ställning har påverkats av ett medlemskap. Kvinnans perspektiv kommer vara det centrala i vår undersökning eftersom det var kvinnans roll som var i fokus i jämställdhetsdebatten. Vi väljer att avgränsa tidpunkterna i vår jämförelse till år 1994, innan Sverige gick med i EU, samt nutid. Tidsavgränsningen ter sig enligt oss naturlig eftersom vår undersökning tar sin början vid folkomröstningen och avslutas i nutid.

En stor del av debatten om kvinnors förändrade ställning handlade om de ekonomiska skillnader som ett medlemskap skulle bidra med. Dock väljer vi att inte ta del av dessa argument i vår undersökning. Vi väljer att bortse från dessa argument eftersom Sverige år 1994 redan var medlem i bland annat EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) och i EFTA (Europeiska frihandelssammanslutningen). De ekonomiska argument som lyftes inom jämställdhetsdebatten var redan till stor del påverkade av de ekonomiska samarbeten Sverige deltog i. Vi väljer således att avstå från dessa argument som en påverkande faktor till den svenska kvinnans förändrade ställning. Exempelvis inom analysen för organisationskultur, kan kvinnans ställning i organisationer utanför den offentliga förvaltningen säkerligen ha kunnat påverkas av den mer mansdominerande organisationskulturen i multinationella företag i Europa, men det kommer att hållas utanför analysen på grund av att andra avtal i så fall redan medförde de skillnaderna (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 32-33).

Romfördraget, numera Lissabonfördraget, är bindande inom sin jämställdhetslagstiftning (Jacobsson 1994, s. 42-43). Inom EU:s stadga om grundläggande rättigheter och inom Lissabonfördraget som undertecknades år 2007 finns gemensamma mål som alla EU:s medlemsstater ska ta hänsyn till. Arbetet går ut på att jämställdhetspolitiken ska integreras inom alla områden liksom att specifika insatser ska implementeras. Däremot är det som gör att det ser olika ut i EU:s medlemsländer att implementeringen har skett på olika sätt samt att kulturen ser olika ut runt om i Europa. Detta gör att det inte blir relevant att ta med lagstiftningen i analysen, eftersom det är samhällsstrukturerna som gör att medlemsländerna har kommit olika långt i utvecklingen. Det är också viktigt att belysa att de lagar och regler som EU har stadgat upp är minimikrav, vilket gör att länder kan ha ytterligare regleringar (Utrikesdepartementet 1993, s. 10).

Dessa kommer vi inte att tas hänsyn till här, i och med att vi tar del av EU som organisation och inte går in djupare på de enskilda länderna.

2.3 Definitioner

Förespråkarna/ Motståndarna: Vid valet om ett EU-medlemskap år 1994, stod valet mellan två alternativ: att gå med i unionen eller att inte gå med i unionen. De som förespråkade ett medlemskap i unionen definierar vi som förespråkarna och de som var emot ett medlemskap definierar vi som motståndarna. Då vår undersökning rör ämnet jämställdhet kan det vara relevant att belysa att förespråkarna för ett medlemskap inte ansåg att EU skulle försämra kvinnors ställning inom familj och förvaltning, motståndarna å andra sidan var rädda för att ett medlemskap skulle försämra kvinnans ställning (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 65, 70). Vi är medvetna om att det fanns olika grupperingar inom både förespråkarna och motståndarna, men då vi inte lägger någon vikt på vem som förde fram argumenten utan snarare på innehållet i argumenten, anser vi att en fördjupad beskrivning av dessa grupper inte skulle bidra till besvarandet av vår frågeställning.

Kvinnors ställning: I vårt mål att försöka öka vår förståelse kring kvinnans förändrade ställning kommer vi att analysera två område: kvinnans ställning i familjen och i förvaltning. Kvinnans ställning i familjen definierar vi utifrån de två indikatorer vi använder oss av: oavlönat hemarbete och förvärvsarbete. Kvinnans ställning i förvaltning definierar vi utifrån vår operationalisering om kvinnors delaktighet i beslutsfattande.

Förvaltning: Den del av offentlig sektor som inte är politiskt valda.

EU:s konservativa syn: Vi har valt att sammanföra EU:s länders syn på kvinnans ställning till en och samma grupp eftersom vi finner att EU var och är diversifierad, men att EU som påverkande variabel går att se som en massa. En mer konservativ syn på kvinnor var utbredd i Europa vid tiden för folkomröstningen, där man ansåg att kvinnors plats är i hemmet, att kvinnor var skötare av hemmet och familjen. I denna konservativa syn ingår åsikten om att kvinnor inte har rätt till jobb i samma utsträckning som män, utan att män bör

gå före och kvinnan bör lämna plats åt denne (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 70)(Jacobsson 1994 s. 11-12, 144).

Arbete i hemmet: Enligt vår statistik, tagen från statistiska centralbyrån, beskrivs arbete i hemmet som: ”I obetalt arbete ingår: hushållsarbete, underhållsarbete, omsorg om egna barn, omsorg om andra, inköp av varor och tjänster samt annat hemarbete.” (SCB 5)

Normer: En norm kommer vi att definiera enligt Ole Elgström som vad man bör göra i en samhällskontext, att normen skapar en delad uppfattning om beteende (Elgström 2005, s 30).

Organisationskultur: Vi kommer att använda oss av Alvesson och Due Billings definition om teorin av den: “Organisationskulturteori [den] uppmärksammar de innebörder, idéer, värderingar och föreställningar som delas av ett kollektiv av människor...” (Alvesson och Due Billing 2011, s 98)

Nutid: Då vi använder oss av flera statistiska undersökningar kommer årtalen för senast insamlad data att skilja sig åt. Vi kommer att använda definitionen nutid som en definition av den senaste insamlade data i respektive statistikframställning. Endast statistik från år 2009 och framåt ingå i denna definition.

Kultur: Det ligger en svårighet vid att diskutera kultur i och med att ingen vedertagen definition går att komma överens om, men vi kommer att använda oss av Alvesson och Due Billings definition i Kön och organisation 2009: “Vi använder begreppet kultur för att karakterisera en uppsättning innebörder, idéer och symboler som delas av medlemmarna av ett kollektiv och som har uppvecklats över tiden”. Kulturer påverkas inte bara över tid, men även av andra kulturer (Alvesson & Due Billing 2011, s. 169-170).

2.4 Material

Materialet vi använder oss av kommer huvudsakligen bestå av andrahandskällor från tidigare forskning och tidigare behandlad statistik. Vi kommer att använda oss av material där tolkningar har gjorts om organisationsteorin och identitetsteorin. För att inte endast koncentrera oss på en tolkning och därmed göra oss beroende och göra vår tolkning vinklad av denna kommer vi att använda oss av olika författares tolkningar för att få en bredare uppfattning. Vi har dock tagit ett stort avstamp i Alvesson och Due Billings

litterära verk Kön och organisation, eftersom det var det kurslitterära verk som belyste vårt problemområde.

Det statistiska material vi huvudsakligen kommer att använda oss av kommer utgöras av data behandlat av statistiska centralbyrån, SOU, Europaparlamentet, Eurostat och Europeiska jämställdhetsinstitutet. Vi har valt den statistik vi använder oss av noggrant för att undvika systematiska fel i vår undersökning, men vi har haft vissa problem med att finna relevant statistik vilket gör att vi är sparsamma med mängden statistik vi analyserar. I operationaliseringen av tjänstemän i beslutsfattande positioner kunde vi bara hitta statistik utgiven år 1990, men Statistisk årsbok från år 1999 använder sig fortfarande av den insamlade statistiken från det året (SCB 2). Diagrammet måste dock tolkas med viss försiktighet gällande år 1990 och år 1994, i och med att den statistiken inte är taget från samma källa som den från de andra årtalen. Vi hoppas dock ändå att statistiken täcker sitt ändamål, nämligen att kartlägga kvinnans ställning och om den har förändrats.

3 Bakgrund

Jämställdhetsdebatten i Sverige drog igång när kvinnor sökte sin rösträtt. Efter flera år av debatt fick svenska kvinnor rätt att rösta år 1921. Redan samma år tog fem kvinnor plats i den första och andra kammaren. Sedan år 1921 har kvinnors inflytande ökat och år 2008 var 48 procent av riksdagsledamöterna kvinnor (Forsberg et al 2013). Vid jämförande med den europeiska kvinnan har svensk förvaltning under det senaste seklet legat i framkant gällande implementering av jämställdhetsåtgärder, även om EU:s och Sveriges lagstiftning inte har skilt sig nämnvärt (Elgemyr & Hedlund 1994, s 63). Jämställdhetsområdet är ett av EU:s äldsta och mest utvecklade område, redan med Romfördragets instiftade år 1957 lagstiftades att kvinnor och män skulle ha lika löner för lika arbete (SOU 1996:43 s. 9). Den svenska lagstiftningen genomgick en harmonisering med EU-rättens lagstiftning år 1992. Den stora skillnaden mellan jämställdhetsutvecklingen i EU:s medlemsländer och i Sverige är den samhällsstruktur som har varit etablerad (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 70)(SOU 1996:43 s. 10). År 1993 skrev författaren Harriet Hartman i tidningen *The Guardian* hur samhället har förändrats med allt fler kvinnor i arbetslivet i Europa. Problemet som Hartman uppmärksammar är att arbetslivet inte är organiserat på så sätt att kvinnor kan vara delaktiga i samma utsträckning som män, i och med att de antas vara hemma med barnen i större utsträckning (Jacobsson, 1994 s. 35-36). I boken *Kvinnokraft i Europa* hittar författaren Ranveig Jacobsson gemensamma nämnare för den europeiska kvinnan, hon är "fler timmar i hemmet än män" och "har huvudansvaret för barn och familj" (Jacobsson, 1994 s. 29). Även i Europaparlamentet diskuteras de svårigheter kvinnor har på arbetsmarknader på grund av de uppsatta strukturer och attityder mot kvinnor som har etablerats (Jacobsson, 1994 s. 58).

3.1 Debatten 1994

Under tiden vid folkomröstningen sades den svenska modellen röra sig alltmer åt den kontinentala (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 66). Motståndarna var vid den tidpunkten inte sena att poängtera den kvinnofälla som svenska kvinnor skulle kunna komma att hamna i vid ett inträde i unionen. De ansåg att ett medlemskap i EU skulle hålla tillbaka Sverige i sin utveckling från ett mansdominerat samhälle. I och med att Sverige hade kommit längre ställde de sig frågande till huruvida föregångslandet Sverige inom jämställdhet skulle förbli ett föregångsland (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 63-64). Förespråkarna var mer positiva gentemot Sverige som föregångsland, och såg istället att Sverige kunde bli draghjälp för Europas kvinnor. I och med att Sverige ändå skulle påverkas av det mansdominerande EU, ansåg förespråkarna att det skulle vara mer gynnsamt för Sverige och svenska kvinnor om det fanns en chans att påverka inifrån. De menade att ansvaret för och debatten inom jämställdhetsfrågan avgörs i de olika medlemsländerna, att det således skulle gå att sätta upp mycket egen lagstiftning inom området. De argumenterade även att det låg på Sverige att följa lagstiftningen, i och med att EU:s medlemsländer ansågs följa den gemensamma lagstiftningen bristfälligt (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 71).

4 Teori

Vi har valt att använda oss av teorier inom identitet och organisationskultur för att belysa kvinnans ställning vid förändringar inom förvaltning. Vi kommer nedan att gå igenom dessa teorier.

4.1 Identitetsteori

I debatten kring EU-medlemskapet var motståndarna rädda för att EU:s konservativa syn på kvinnans roll skulle sprida sig till Sverige. Som tidigare nämnt definierar vi den konservativa synen med att man ansåg att kvinnors plats är i hemmet, att kvinnor var skötare av hemmet och familjen (Elgemyr & Hedlund 1994 s.70). Vi anser därmed att motståndarna var rädda för att den svenska kvinnans identitet, identiteten kopplad till kvinnans roll, skulle påverkas av en integrering med EU. Rädslan för att synen på den svenska kvinnans roll skulle förändras ligger väl i linje med teorin om identitet, där man hävdar att för att finna trygghet och visa sig naturlig och lämplig, anpassar man sig till den dominerande identiteten (Alvesson & Due Billing 2011 s. 167). Vid ett EU-inträde skulle EU:s konservativa syn på kvinnan kunna bli den dominerande och därmed kunna påverka Sverige och den svenska identitetsbildningen kring kvinnan.

Begreppet identitet är ett begrepp vars betydelse och innebörd inte delas av alla, olika akademiska inriktningar har sina respektive definitioner. Identitet går att applicera på en mängd olika subjekt, som organisationer, företag, familjer, kön och personer. Alvesson och Due Billing beskriver identitet som "en persons upplevda konsistens och egenart". Författarna använder frågor som "vem är jag?" och "vad för slags människa är jag?" för att redogöra för hur identitet kan beskrivas. Vidare beskriver de att identitet skapas genom sociala konstruktioner, där olika egenskaper, personer och grupperingar påverkar identiteten. Identiteten skapas också med hjälp av språket och i samverkan och umgänge med andra personer och genom kultur (Alvesson & Due Billing 2011 s. 141-142). Inom identitetsteorin försöker man urskilja två olika

identiteter, den sociala och den personliga identiteten. Den sociala identiteten skapas genom de grupper man identifierar sig med som till exempel hemmafru. Den personliga identiteten skapas genom att man återger sig själv utifrån de egenskaper man besitter, som snäll, rolig eller girig. Det finns de som vill hävda att män oftare utsätts för personlig identifikation och kvinnor för en social identifikation (Alvesson & Due Billing 2011 s.154).

Ett tillägg till denna identitetsteori finner vi i idén om könets relation till identitet, en så kallad könsidentitet. I beskrivning av könsidentitet utgår man i traditionella definitioner från att identitet är bunden till könet och att könet bidrar till skapandet av identitet. Människans strävan att passa in i de strukturer som finns i samhället bidrar till att personer identifierar sig med olika egenskaper, exempelvis manliga och kvinnliga. För att leva upp till den bild och följa de egenskaper som samhället sätter upp som typiskt manligt och kvinnligt agerar män och kvinnor olika. Detta agerande skickar ut signaler om att personen är naturlig och lämplig (Alvesson & Due Billing 2011 s. 148-149, 167)(Yuval-Davis 1997 s. 67). Detta kan man göra genom att inträda typiska roller, som att en kvinna ska vara hemma med barnen eller att kvinnan är den som står för matlagningen (Alvesson & Due Billing 2011 s. 167). Inom Queerfeminism anser man att av vår identitet inte är kopplad till ett biologiskt kön utan att allt som bildar vår identitet är påverkat i den kulturella kontexten (Ambjörnsson 2006 s. 110). Teoretiker inom identitetsteori medger att identitet inte endast skapas utifrån vilket kön man tillhör utan att könet är en av de variabler som ligger till grund för skapandet av en könsidentitet, men att andra egenskaper som ålder, etnicitet, yrke med mera spelar också en stor roll (Alvesson & Due Billing 2011 s. 148, 150)(Ambjörnsson 2006 s. 110). Då identiteten är uppbyggt kring många variabler i samhället, måste det framhävas att samhället inte är statiskt, med tiden förändras samhället, och med samhällets förändring ändras också könsrollerna och könsidentiteten (Alvesson & Due Billing 2011 s. 151).

Olika kulturer formar olika normer. Vissa normer uppnår en dominerande typ av status, det vill säga att de blir inpräntade och tagna förgivet. Det kan till och med bli tabu att kritisera dessa normer på grund av den moraliska nivå de har uppnått. Ett kännetecknande drag hos normer är att de inte kompromissas med, normer är likt kulturer dock en del av tidsarenan och förändras hela tiden. Internationellt har det blivit vedertaget att ett lands kompromissande med normer kan få ordentliga följder i hemlandet (Elgström & Jönsson 2005, s.

30). Normer hjälper stater att forma sin identitet och sina intressen (Elgström & Jönsson 2005, s. 36). I boken *Gender and nation* diskuteras vad globalisering får för effekt på kultur. Det påpekas hur gränser suddas ut i en globaliserad värld, vilket gör att områden som kultur, samhälle och principer blir allt mer homogent och bildar en hegemonisk kultur. Å andra sidan hävdas även att de nationella kulturerna ibland är alldeles för väl befästa och kan komma bestå i en globaliserad värld (Yuval-Davis 1997 s. 64-67).

EU-länders konservativa normer kring kvinnan påverkar i hög grad den politik de utövar. När fler och fler accepterar normen blir den mer stabil, vilket gör att ännu fler accepterar den, något som kan medföra att normen blir en del av lagstiftningen. Det är när normen har blivit upptagen av lagen som det sedan går att pressa på implementeringen (Elgström & Jönsson 2005, s. 34). Jämställdhet mellan könen började i EU förknippas med deltagande och demokrati (Elgström & Jönsson 2005, s. 32). Den positiva norm som skapades med denna association, gjorde att fler och fler medlemsländer pressade på för att jämställdhetsaspekten ska vara med inom alla delar av politiken som förs, vilket har påskyndat utvecklingen (Elgström & Jönsson 2005, s. 38).

4.2 Organisationsteori

I dagens samhälle finns det mängder med grupper, rörelser och andra sammanslutningar. Alla dessa sammanslutningar har olika idéer och innebörder om saker och ting. Dessa idéer och innebörder bildar en sammanlänkad kultur inom organisationer och formas och påverkas av de grupperingar som är en del av organisationen. Denna kultur kommer till uttryck när någon som är påverkad av organisationen handlar i olika situationer, och genom den utförda handlingen förstärks och anammas kulturen hos andra. Det kulturella uttrycket kan få konsekvenser som både är positiva och negativa. Då kulturen lägger grundläggande instruktioner för hur personer agerar med varandra möjliggörs den sociala samverkan. Men spridningen av kulturens idéer och innebörder kan också få konsekvenser för grupper som inte bli positiva, till exempel idéen om att kvinnor inte hör hemma i arbetslivet (Alvesson & Due Billing 2011 s.169-171)(Ambjörnsson 2006 s.142-143). Då vi i denna uppsats fokuserar på att öka förståelsen för kvinnans ställning i förvaltning kommer vi att analysera organisationsteorin ur ett genusperspektiv och undersöka

organisationskulturens effekter för kvinnan. Fokus hamnar inom organisationskultur på den kollektiva nivån, där inom ett könat organisationsperspektiv, det vill säga en uppdelning i feminint och maskulint, könsroller antingen uppmuntras eller avskräcks från att spelas ut på ett subtilt sätt (Alvesson & Due Billing 2011 s. 174). När en arbetsplats är dominerat av ett kön kan detta få effekter. En arbetsplats dominerad av kvinnor hamnar ofta händelser i privatlivet i centrum och saker som födelsedagar, förlovningar med mera högtidlighålls. Studier visar också att organisationer med en stark kvinnlig dominans får effekter av att det egna könet nedvärderas och att man blockeras av varandra. Organisationer där män dominerar präglas ofta av en kultur med ett hårt klimat där männen inom organisationen förutsätter att ens manliga kollegor bör tåla en hård ton. De manligt dominerande organisationerna kan komma att bemöta kvinnliga arbetskollegor med en negativ inställning. Negativa inställningar såsom att jobbet inte passar kvinnor, eller att löner och prestige i arbetet skulle minska med kvinnor närvarande på arbetsplatsen är några exempel på de effekter en manlig dominans kan få (Alvesson & Due Billing 2011 s. 184-185)(Yuval -Davis 1997 s.47).

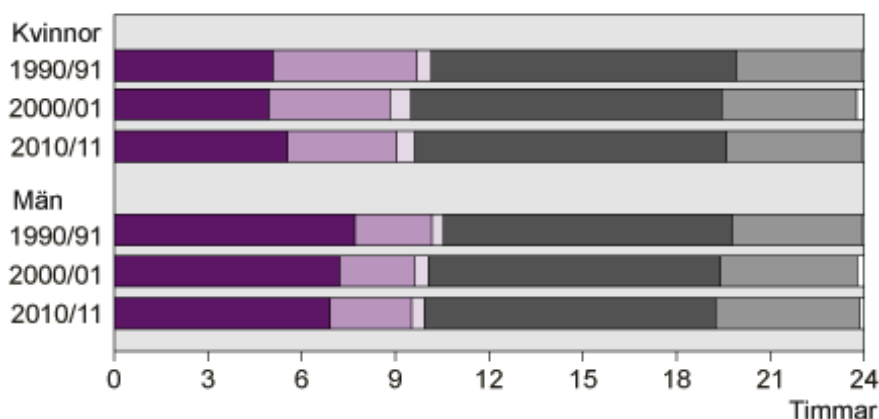
För att en organisation ska fungera på ett smidigt vis så krävs enkel kommunikation, det vill säga att det är lätt att göra sig förstådd av sina chefer, kollegor eller underordnade. På grund av detta skapas det ofta konformitet inom en arbetsplats, där det egentligen oftast hade behövts fler infallsvinklar. Trots att kvinnor till en högre grad än män i de flesta fall besitter de egenskaper som är önskvärda hos en "lagspelare" inom organisationen, är det svårare att göra sig till en lagkamrat i och med att det en kvinna vill framföra anses "mångtydigt och svårtolkat för en etablerad grupp av män" (Alvesson & Due Billing 2011, s. 175-176). En annan tolkning av vad som kan ske när män samarbetar är Eve Kosfsky Sedgewicks tolkning. Sedgewick har analyserat engelskspråkig litteratur, i denna analys finner han att män ofta utmålas i romantisk litteratur som kämpande om en kvinnans kärlek. Denna kamp mellan män anser Sedgewick skapa solidaritet gentemot varandra, vilket i sin tur förstärker mäns överordnade ställning över kvinnor (Ambjörnsson 2006 s. 162-163).

5 Empiri

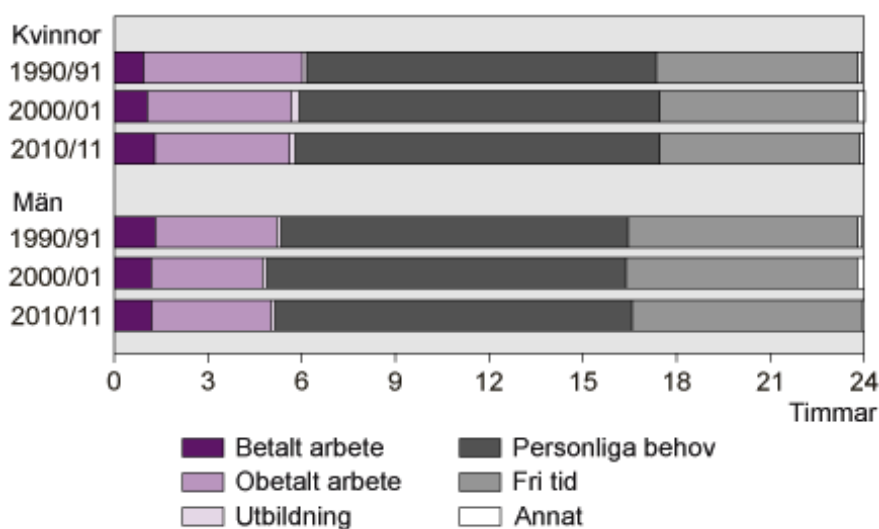
År 1994, året då debatten av EU-medlemskapet var i full gång, gjordes en undersökning av synen på kvinnan i Europa. En utbredd uppfattning bland de tillfrågade ansåg att kvinnans roll var i hemmet och en hemmafrumodell var populär i en rad länder (Jacobsson 1994 s. 144). SOU gjorde i samma veva en utredning av hur män och kvinnor bedömde konsekvenserna för olika områden vid ett EU-inträde. Vid bedömning av konsekvenserna för jämställdheten vid ett EU-inträde bedömde 40 procent av kvinnorna att den skulle försämrats, 12 procent ansåg att den skulle förbättras och 48 procent bedömde att det varken skulle förbättras eller försämrats (SOU 1996:43 s. 129). Det kan även vara nämnvärt att män i högre grad röstade för ett medlemskap jämför med kvinnorna, 59 procent av män röstade för ett medlemskap i unionen mot bara 46 procent bland kvinnor, en skillnad på 13 procentenheter (SOU 1996:43 s. 110). I samma rapport av statens offentliga utredningar konstateras att en möjlig anledning till kvinnors underordnade ställning i den Europeiska kommissionen berodde på de anställningsförfarande, befordringssystem, otillräckliga internutbildningsprogram och stereotypa könsrollstänkande som fanns inom organisationen. Detta sågs som orsaker till varför kvinnor fick sämre arbeten med mindre ansvar (SOU 1996 s. 25). Försök gjordes för att komma tillrätta med problemen, vilket fick blandade resultat men den generella slutsatsen var att den strukturella obalansen kvarstod (SOU 1996 s. 25-26). Det redogjordes också för att den Europeiska kommissionen hade förhoppningar om att när Sverige, Finland och Österrike gick med i unionen skulle deras långtgående kvinnliga deltagande i politik och på ansvarsposter få kommissionen att förstärka sina ansträngningar (SOU 1996 s. 26).

5.1 Statistik

Ett vanligt vardagsdygn

Ett vanligt veckosluts-/helgdygn

Figur 1: andel timmar spenderade på betalt arbete, obetalt arbete, utbildning, personliga behov fri tid och annat "I obetalt arbete ingår: hushållsarbete, underhållsarbete, omsorg om egna barn, omsorg om andra, inköp av varor och tjänster samt annat hemarbete."(SCB 4)

I denna tabell har vi tagit del av statistiska centralbyråns statistik kring svenskars tidsuppdelning under ett dygn. Ur denna tabell kan vi utläsa att kvinnor spenderar mindre tid på obetalt arbete åren 10/11 jämfört med åren 90/91. Männerna lägger dock ungefär lika mycket tid på det obetalda arbetet i hemmet idag som de gjorde 90/91. Eftersom kvinnors tid har minskat och mäns tid har hållits nästintill konstant så kan man dra slutsatsen att den nutida mannen tar större del i det obetalda arbetet jämfört med 90/91.

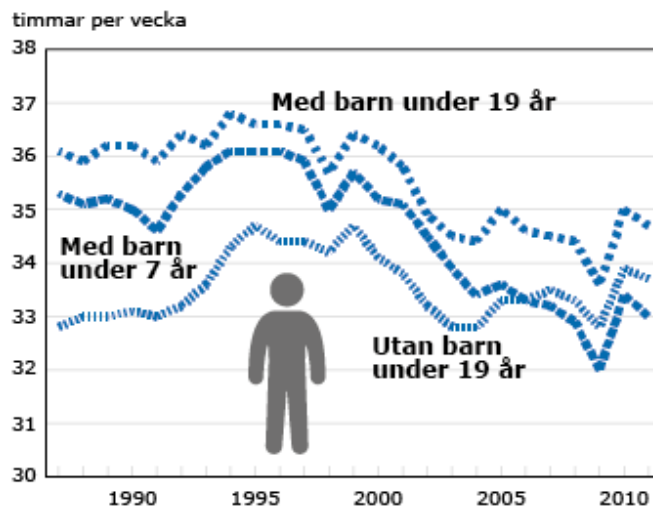
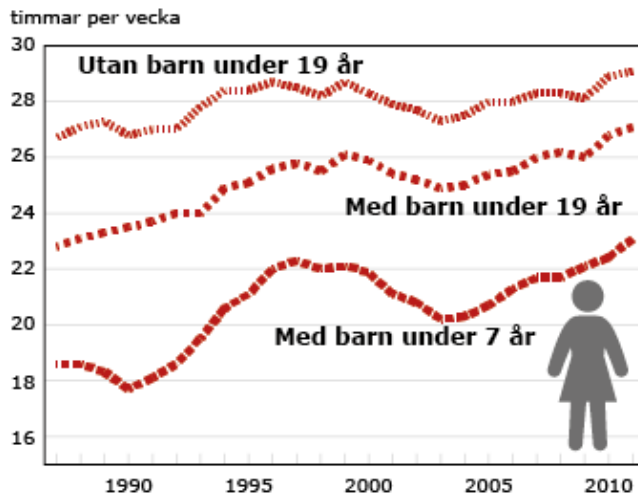

Diagram 1: antal timmar kvinnor respektive män arbetar (SCB 3).

Diagrammen ovan visa hur många timmar män respektive kvinnor arbetar på en vecka. Det vi kan utläsa ur diagrammen är att sedan 1990-talet har antalet timmar män jobbar per vecka minskat samtidigt som antalet arbetade timmar kvinnor arbetar per vecka ökat. Detta sker under en tid då den genomsnittliga arbetstiden för sysselsatta varit konstant under samma period. Slutsatsen vi kan dra av detta är att kvinnor idag har en större andel av förvärvsarbetandet (SCB 3).

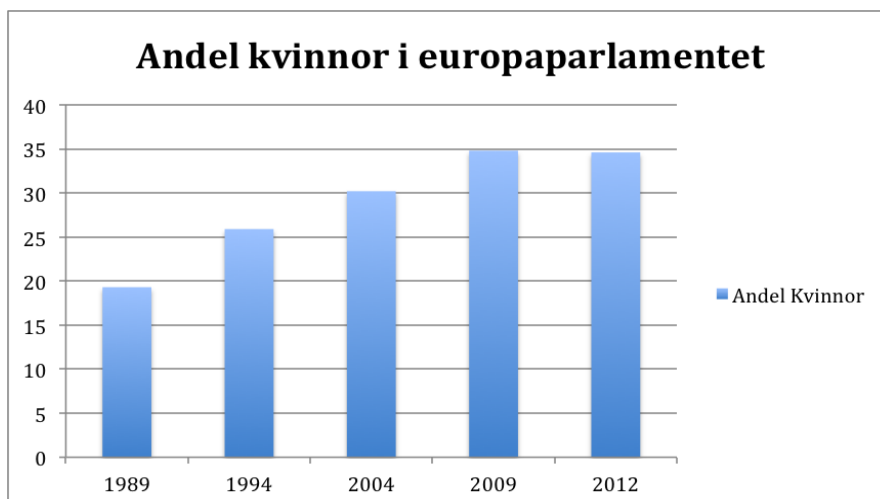

Diagram 2: Procentuell andel kvinnor i Europaparlamentet (Europaparlamentet 1)

Diagrammet visar den procentuella andelen kvinnor av de folkvalda representanterna från alla EU-länder i Europaparlamentet. Det man kan utläsa ur diagrammet är att sedan 1989 har andelen kvinnor i parlamentet ökat. Åren mellan 1989 till 2012 ökade representationen av kvinnor med 15,3 procentenheter.

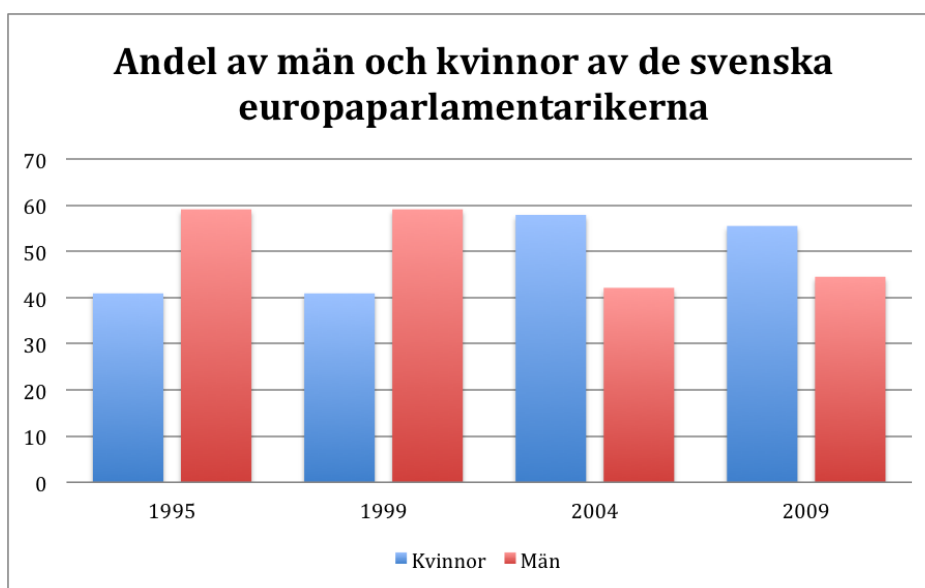

Diagram 3: Procentuell andel kvinnor och män av de svenska Europaparlamentarikerna (SCB 2)

Diagrammet visar den procentuella andelen män och kvinnor av de folkvalda representanterna från Sverige i Europaparlamentet. Efter 2004 års Europaparlamentsval är andelen kvinnor i parlamentet fler än andelen män.

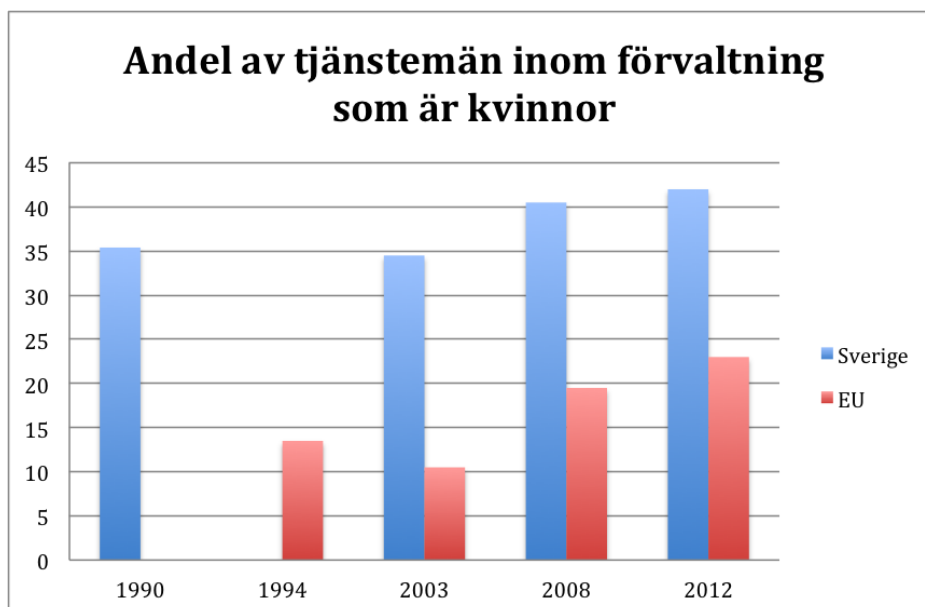

Diagram 4: Procentuell andel kvinnor i Europeiska kommissionen och svensk förvaltning (European Institute for Gender Equality 1, SOU 1996:43, SCB 1)

I och med att den statistik som vi använder oss av kommer från olika källor, definieras det övre skiktet på olika sätt. År 1990 definieras gruppen i Sverige som "Högre tjänstemän/ledande befattningar". År 1994 definieras tjänstemännen vid Europeiska kommissionen som: alla typer av ledande befattningar, handläggare, administratörer och biträdande administratörer. Vid åren 2003, 2008 och 2012 definieras tjänstemännen i Europeiska kommissionen som personer som innehar följande tjänster: generaldirektör, överdirektör eller liknande, direktör, handledare, rådgivare eller liknande. Under samma staplar, åren 2003, 2008 och 2012 definieras tjänstemännen i Sverige som ickepolitiska tjänstemän vid ministerier och departement som innehar den högsta och näst högsta administrativa tjänsten.

I denna tabell mäter vi hur stor del av högre tjänstemän inom den offentliga förvaltningen som är kvinnor. Tabellen är konstruerad genom tre datainsamlingar om kvinnlig representation vid förvaltning. Dock saknas statistik över representation i svensk förvaltning från 1994. Vi har istället använt oss av tidigare statistik (utförd 1990), som SCB fortfarande använder sig av i Statistisk årsbok från år 1999. Statistiken tagen från SCB är uträknad av andelen kvinnor ur den totala gruppen av högre tjänstemän, denna statistik utgör alltså stapeln 1990. Data tagen från den statliga utredningen 1996:43 utgörs av den högsta gruppen tjänstemän inom den Europeiska kommissionen, vilket utgör stapeln 1994. Staplarna 2003, 2008 och 2012 är konstruerade av statistik behandlat från det Europeiska jämställdhetsinstitutet, i dessa staplar återges den procentsats som kvinnor utgör av förvaltning. Ur

tabellen kan man utläsa att Sverige haft högre representation av kvinnor i förvaltning. Utifrån diagrammet kan man utläsa att både Sverige och EU har fått en högre del beslutsfattande och högt uppsatta kvinnliga tjänstemän inom förvaltningen över tiden.

6 Analys

I följande avsnitt kommer vi att analysera situationen år 1994 utifrån teorierna om identitet och organisationskultur. Vi kommer sedan se hur situationen för kvinnans ställning blev 20 år senare.

6.1 Vad säger teorierna?

Vi kommer att börja med att bilda oss en uppfattning om hur de redovisade teorierna förklarar och beskriver händelsen när ett litet land som Sverige integreras i en stor organisation som EU. Vi ska genom att analysera dessa teorier försöka förstå motståndarnas farhågor.

6.1.1 Identitetsteori

När Sverige gick med i den Europeiska Unionen 1995 skedde en integrering med 12 andra medlemsländer. Inom könsidentitetsteori anses kultur vara den avgörande faktorn för identitetsbildandet, vilket gör det viktigt att belysa hur medlemskapet kunde komma att påverka den svenska kulturen om jämställdhet. I de medlemsländer som redan var integrerade med unionen rådde det en annan kulturell uppfattning kring kvinnors ställning (Jacobsson 1994 s. 11-12, 144)(Elgemyr & Hedlund 1994 s. 70). Som nämnt ovan var motståndarna rädda för att Sverige skulle anpassas till denna europeiska, mer konservativa, kvinnokultur (Elgemyr & Hedlund 1994 s. 70). Denna farhåga kan förstås genom att motståndarna trodde att Sverige skulle hamna under en kulturell hegemoni, eftersom ett unionsmedlemskap skulle kunna bidra till upplösandet av gränser. I och med Europas mer konservativa syn på kvinnors ställning kan ett möjligt scenario vara att denna kulturella syn skulle tränga in och förändra andras kulturer och bli en hegemonisk kultur. Inom teorin om könsidentitet diskuteras det dock om hegemoniska kulturer kan bli dominerande eller om mindre kulturer är tillräckligt starka för att bibehålla sin särprägel (Yuval-Davis

1997 s. 64-67). I fallet Sverige kunde alltså antingen den svenska kulturen hållas kvar eller så skulle den europeiska kulturen tränga in och ta över. Egenskaper som binder fast identiteten gör den svårare att bryta upp, eftersom regler sätts upp kring vad som är lämpligt (Yuval-Davis 1997 s. 67). Exempelvis det svenska språket, kulturen och geografiska området identitetsbildande faktorer som ytterligare bättrade på den svenska kvinnans identitet (Alvesson & Due Billing 2011 s.142), kan ses som faktorer som kämpade mot att en mer konservativ kultur skulle breda ut sig.

Vid bildande av ett kollektiv spider sig en gemensam syn på vad som är normalt och vad som är lämpligt enligt identitetsteorin. Vad som anses vara rätt och fel utgörs ofta av den kulturella kontexten (Alvesson & Due Billing 2011 s. 167). Den kulturella kontexten skulle kunna påverkas vid en integrering med EU. När Sverige blev en del av unionen skulle också landet kunna komma att bli insvept i en hegemonisk kultur. Integrationen skulle också möjligtvis innebära att den sociala samvaron med andra européer ökade på grund av samarbete inom unionen. Integreringen skulle alltså möjligtvis ändra den svenska kulturen i mån av uppfattning om vad som är manligt och kvinnligt, vilket i sin tur skulle förändra uppfattningen om vad som är naturligt och lämpligt i Sverige. Då det som tidigare nämnt hävdas att kvinnor oftare än män identifieras med den sociala gruppen blir följden möjligtvis än mer utpräglad för kvinnor än män. Då män istället oftare identifieras av en personlig identitet (Alvesson & Due Billing 2011 s. 154) kan de möjligtvis lättare motstå kulturell förändring. Men eftersom kvinnor oftare identifieras med sin sociala grupp finns det anledning att tro att kvinnor skulle vilja anpassa sig till den förändrade sociala identifikationen. Det är alltså den svenska kvinnans omedvetna initiativ att förändra sin ställning som blir hotet vid en integrerad kultur.

De normer som fanns i EU vid Sveriges inträde om kvinnans ställning kunde påverka den svenska kvinnans ställning. När en norm väl är stabil skulle det kunna tänkas att ett litet land som Sverige inte kan stå emot normen, då det till och med skulle kunna vara tabu att kritisera den (Elgström & Jönsson 2005, s. 30). Men i och med hur Sverige skulle kunna förlora en viktig del av sin identitet med en anpassning, kan det ha varit svårt för landet att anpassa den svenska normen till den mer etablerade normen inom EU:s medlemsländer. Det skulle antagligen väckt ramaskri hemma i Sverige (Elgström & Jönsson 2005, s. 30, 36). Svenska folket hade antagligen inte uppskattat en förändring inom den starka svenska ståndpunkten och således förlora bilden av Sverige som

föregångsland. Men med tanke på den ständiga förändringen i normer som sker, är det svårt att bedöma hur den svenska kvinnans normformning skulle påverkas.

6.1.2 Organisationsteori

EU bestod som nämnt av 12 länder. Dessa 12 länder bildade tillsammans en organisationskultur bland EU:s beslutsfattande och högre uppsatta tjänstemän. Vad som sker enligt organisationskulturteori när man ingår i en organisation är att man bildar en gemenskap (Alvesson & Due Billing 2011, s 169). I och med den konformitet som bildas inom organisationer, som även fanns i stor del av EU:s olika forum vid inträdet, var en farhåga att den organisationskultur som fanns där även skulle medföras till den svenska organisationskulturen. I och med att EU skulle integreras på alla politikområden hotade alltså den rådande organisationskulturen i EU:s diverse utskott att sprida sig till den svenska organisationskulturen. Att en stor påverkan från kontinentens tänk skulle förändra de svenska organisationskulturerna är inte en långsökt tankegång inom organisationskulturteori. I och med den sammanlänkade kulturen som finns i en organisation och som fanns i EU, till stor del skulle avspeglas på Sveriges framtida förvaltning vid ett medlemskap, skulle mycket väl kvinnor kunnat bli en utsatt grupp. De idéer och innebörder som skulle kunna implementeras från EU som en överstatlig makt skulle kunna få svenska organisationer att omedvetet förändra sina kulturer på ett sätt som skulle missgynna kvinnan. I och med att den könade organisationen, där det finns en stark men ej uttalad uppdelningen mellan vad som är maskulint och feminint beteende samt vilket beteende som är accepterade, skulle medlemskapet kunna föra med sig dessa strukturer på ett omärkbart sätt. Då män i så fall skulle föredras att ha andra män kring sig i organisationen (Alvesson & Due Billing 2011 s. 174, 176, 185), skulle organisationen bli mer könad.

6.2 Hur blev det?

Vi kommer nu att analysera den empiri vi har lagt fram för att ge en utökad förståelse kring hur EU påverkade den svenska kvinnans ställning samt anledningen till detta.

6.2.1 Identitetsteori

Teorin om identitets övergripande ställningstagande säger att människor vill anpassa sig till andra i sin omgivning. Med en europeisk integrering, med ett större deltagande och samarbete med andra delar av Europa, skulle man enligt denna teori närma sig denna europeiska identitet, när EU skulle bli en del av vårt samhälle. I teorin om könsidentitet råder det olika uppfattningar kring hur könsidentitet skapas. I traditionella definitioner menar man att identiteten är bunden till könet och att detta bidrar till att skapa könsidentiteten (Alvesson & Due Billing 2011 s. 148). Inom Queerfeminism anser man dock att kön inte har med identiteten att göra. Istället anses att identiteten skapas genom en kulturell kontext (Ambjörnsson 2006 s. 11). Uppfattningen om könets påverkan på identiteten och i vilken utsträckning det biologiska könet påverkar har utsatts för kritik (Alvesson & Due Billing 2009 s.158). Det som skulle kunna sägas är att båda sidor är överens om att könsidentiteten skapas genom yttre påverkan, frågan blir istället i vilken utsträckning (Alvesson & Due Billing 2011, s. 148, Ambjörnsson 2006 s.110).

Dessa teorier har ett någorlunda lika synsätt kring bildandet av identitet, där de anser att yttre faktorer kan påverka identitetsskapandet. Därför anser vi det relevant att analysera de yttre faktorer som påverkar kvinnor. Med vår oberoende variabel EU gör vi en ansträngning till att undersöka dess yttre påverkan. Som tidigare nämnt har vi operationaliserat kvinnors ställning i hemmet med andel av det utförda obetalda arbetet i hemmet och det utförda förvärvsarbetet. Vad gäller kvinnans del i det obetalda arbetet visar vår data att kvinnors andel har minskat sedan åren 90/91 fram till åren 10/11. Data om kvinnors förvärvsarbete visar på samma trend som den om kvinnors del av det obetalda arbetet. Kvinnor förvärvsarbetade fler timmar åren 10/11 jämfört med åren 90/91. Dessa data visar alltså att kvinnors ställning i hemmet inte har gått mot att kvinnor tar större del av arbetet inom hushållet. Anledningen till att den svenska kvinnan inte har tagit större del i arbetet i hemmet kan ha att göra med Sveriges långa engagemang i jämställdhetsfrågor. I boken *Gender and nations* diskuterar man om större kulturer skulle bli den hegemoniska kulturen i en globaliserad värld och därmed påverka mindre kulturer. I boken refererar man till att vissa forskare hävdar att kulturer är alltför befästa och kommer inte att påverkas av en hegemonisk kultur (Yuval-Davis 1997, s.64-66). Kanske har Sveriges långa engagemang i jämställdhetsfrågor rotat sig i den svenska kulturen. Denna rotning och dess bestående i Sverige kan har

gjort att den svenska kulturen inte har låtit sig påverkas av den europeiska, och därför har inte svenska kvinnors ställning i hemmet förändras mot ett större ansvarstagande i hemmet.

Vid analys av resultatet av hur folk bedömde att konsekvenserna av vad ett EU-medlemskap skulle kunna innebära, ansåg 40 procent av de svenska kvinnorna att det skulle försämrats. Möjligtvis var det så att kvinnor såg synen på kvinnor ute i Europa som något negativt. Teorin om identitetsbildning menar att identitet påverkas då man via en strävan av att uppfattas som naturlig och lämplig vill förändras (Alvesson Due Billing 2011, s.167). Kanske kan den höga tron på att jämställdheten skulle försämrats vara ett tecken på att kvinnor i Sverige inte ansåg den europeiska synen på kvinnor vara naturlig och lämplig. Kanske har denna tron på försämring gjort att den svenska synen på kvinnor varit vaksam mot en försämrad ställning för den svenska kvinnan. Det går att utläsa hur den svenska rädslan för att anamma den kontinentala kvinnosynen och hamna i en kvinnofälla, istället har blivit en vilja att påverka den europeiska kvinnans ställning och roll till att blir mer som den svenska (Elgström & Jönsson 2005, s. 36). Något som var den Europeiska kommissionens önskan enligt den tidigare nämnda svenska utredningen (SOU 1996, s. 26).

6.2.2 Organisationsteori

Med hjälp av den empiri som vi har samlat in av hur stor andel av högre tjänstemän inom den offentliga förvaltningen som är kvinnor, kan vi se tydligt att Sverige låg före i utvecklingen innan inträdet i EU. Denna trend har sedan fortsatt att hålla i sig under 2000-talet. Statistiken för EU:s högre tjänstemän visar att trenden har gått åt samma håll där som i Sverige. Vad som tidigare har diskuterats inom normteori kan även applicerbar här, det vill säga att det istället kan tolkas som att Sverige har påverkat den organisationskultur som funnits i Europa. I och med att Sverige har varit drivande för att jämställdhetsfrågor ska genomsyra EU:s verksamhet, kanske istället kvinnans ställning i den europeiska organisationskulturen rör sig åt det svenska hållet.

Att Sverige i EU skulle förhandla och kompromissa kring jämställdhetspolitiken, som blivit en utbredd och folkkär svensk norm, är således inte någonting som skulle accepteras av det svenska folket. Normer hjälper stater att forma sin identitet och sina intressen. Enligt Ole Elgström ville den politik som Sverige har fört inom jämställdhetsfrågor dock mer

visa på en ovilja att anamma en överstatlig norm i den frågan (Elgström & Jönsson 2005, s. 42). Sverige har istället i jämställdhetsutvecklingen i EU varit en av de entreprenörer som har jobbat för att normer som finns för kvinnan i många EU-länder ska förändras (Elgström & Jönsson 2005, s. 36).

De data vi har tagit del av visar att den europeiska kommissionen domineras av manliga tjänstemän. Som tidigare nämnt har andelen kvinnor i den europeiska kommissionen ökat, trots att den fortfarande domineras starkt av män. Med en andel på 75 procent av de högre tjänstemännen innehar männen en dominerande ställning. Vid en kraftig dominans i en organisation av ett kön kan detta få konsekvenser för organisationskulturen. I organisationer dominerade av män kan organisationskulturen få en prägel som är negativt inställt mot kvinnor. I en utredning gjord år 1996 ansåg man att kvinnors underordnade ställning i kommissionen bland annat hade med befordringssystem och stereotyp könsrollstänkande att göra (SOU 1996:43 s. 25). En förklaring till den starka manliga dominansen kan alltså bero på den kultur som har uppstått då männen varit i stark majoritet. Dock verkar inte denna del av organisationskulturen i den Europeiska kommissionen ha spritt sig till Sverige. Då andelen kvinnor i svensk förvaltning ökat upp till en nivå på närmare 45 procent. Det kan ha varit så att då svenska kvinnor redan hade en relativt hög representation jämför med EU, hade svensk förvaltning mindre inslag av effekterna av en könad organisationskultur. Detta kan ha bidragit till att man i svensk förvaltning inte var negativt inställt mot kvinnor och därmed inte tog efter EU:s organisationskultur. Kanske kommer även andelen kvinnor i kommissionen öka desto mer kvinnliga tjänstemän som är deltagande, eftersom organisationen då skulle få bort den starka manliga dominansen och de effekter detta kan tänkas ha (Alvesson & Due Billing 2011 s. 185).

7 Avslutande diskussion

I vår avslutande diskussion kommer vi att försöka att besvara den frågeställning som vi har valt att forma den här uppsatsen utifrån.

Har den Europeiska unionen påverkat den svenska kvinnans ställning i hemmet och inom förvaltning?

I dagens globaliserade värld är det svårt att utesluta och att välja ut variabler vid statsvetenskapliga undersökningar. Vårt mål med uppsatsen var således inte att se hur en förändring har skett, utan endast att se om ett samband går att säkerställa utifrån utvalda operationaliseringar. Genom att kolla på de argument som motståndarna lade fram och se om de hade någon sanning i sig. Nu i efterhand kan vi med det empiriska material vi har lagt fram säga att vi inte har påvisat att EU har förändrat den svenska kvinnans ställning i hemmet och inom förvaltning.

Vår tolkning av teorier om identitet visade på att identitet skapas i den kulturella kontexten. Den kulturella kontexten bildas i samvaro av grupper och genom intryck av språk och idéer. I denna kultur uppstår också en samlad bild av vad som upplevs som naturligt och lämpligt. Eftersträvan till att upplevas som naturlig och lämplig kan bidra till en förändrad identitet. Med ett inträde i EU skulle kulturen kunna förändras, till den konservativa syn på kvinnor som rådde i Europa. Vår tolkning av identitetsteori innebar att vid ett inträde i EU, skulle denna gemenskap möjligtvis kunna ändra kulturen och därmed identiteten. Anledningen till att den svenska kvinnans ställning i hemmet inte verkar ha påverkats av den konservativa synen kan bero på den långa traditionen av jämställdhetsarbete i Sverige. Detta har satt djupa spår i vårt kulturella arv, vilket inte lättsamt går att ändra på. Det skulle också kunna bero på att den negativa inställning som de svenska kvinnorna hade mot EU:s jämställdhet gjorde kvinnorna vaksamma, vilket i sin tur gjorde dem uppmärksamma på de kulturella influenserna den konservativa synen möjligtvis skulle ha.

Vår tolkning av teorin om organisationskultur var att när vi gick med i EU skulle svensk förvaltning, och därmed organisationskulturen, bli en del av EU:s. Vad organisationskulturteori menar är att då man sluter sig samman sprids organisationskulturen. Då kvinnan i EU hade en sämre ställning i förvaltning i EU än i Sverige var man rädd att detta skulle medföras till Sverige vid ett inträde i unionen. Vårt empiriska material visar att Sverige inte har påverkats av EU i någon större utsträckning. Anledningen till detta kan ha varit att Sverige vid unionsinträdet redan hade en hög representation av kvinnor inom förvaltning. På så sätt undvek man den negativa inställning mot kvinnor som kan uppstå vid organisationer dominerade av män.

Den starka ställningen som den svenska kvinnan hade i Sverige jämfört med i övriga EU-länder, både i hemmet och inom förvaltning, gjorde alltså att hon var resistent mot den inverkan som EU skulle kunnat ha, enligt de operationaliseringar som vi har använt oss av.

7.1 Avslutande ord

Åsa Sohlman, som tidigare varit departementsråd på arbetsmarknadsdepartementet i EU, refereras till i Ranveig Jacobssons litterära verk *Kvinnokraft i Europa*, där avfärdar hon argumenten att EU skulle vara en kvinnofälla. Istället trodde hon då, år 1994, att EU var på väg att utvecklas i jämställdhetsaspekter och menade att EU och Sverige istället skulle ha stort utbyte av varandra (Jacobsson 1994, s 134). Nu, nästan 20 år efter det att Sohlman uttalade sig, är vi beredda att saluera henne för hennes besannade sia.

8 Referenser

- Alvesson, Mats. Due Billing, Yvonne. 2009. Kön och organisation. Lund. Studentlitteratur AB
- Ambjörnsson, Fanny. 2006. Vad är queer? Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
- Elgemyr, Anders & Hedlund, Ewa. 1994. Ja eller Nej till EU? Stockholm: CE Fritzes AB
- Elgström, Ole. Jönsson, Christer. 2005. European Union Negotiations - Processes, networks and institutions. New York: Routledge
- Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud. 2012. Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Vällingby: Nordstedts Juridik AB.
- Europaparlamentet 1 = Europaparlamentets webbplats, publikation om kvinnor i parlamentet. [Elektronisk] Tillgänglig:
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/2012/0001/P7_PUB\(2012\)0001_SV.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/2012/0001/P7_PUB(2012)0001_SV.pdf). Hämtdatum: 2013-05-15
- European Institute for Gender Equality 1 = European Institute for Gender Equality's webbplats, Eu's indikatorer för "Beijing Platformen för handling" (vår översättning). [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://eige.europa.eu/internal/bpfa/results#/84/indicators/82/statistics/281/map/0/0/0/0>, Hämtdatum: 2013-05-13
- Forsberg, Gunnel. Sundgren Grinups, Berit. NE-redaktionen, 2013. "Jämställdhet" i Nationalencyklopedin. Tillgänglig:
<http://www.ne.se/jämställdhet/historia> , Hämtdatum: 2013-05-05.
- Jacobsson, Ranveig. 1994. Kvinnokraft i Europa. Falun: ScandBook AB
- SCB 1= Statistiska centralbyråns webbplats, statistisk årsbok 1999. [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/_Dokument/Statistisk%20%C3%A5rsbok%201914-2001/SCB99.PDF. Hämtdatum: 2013-05-14

- SCB 2= Statistiska centralbyråns webbplats , Nominerade och valda i Europaparlamentsval, antal efter kön. [Elektronisk]
Tillgänglig:
http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____296103.aspx
Hämtdatum 2013-05-15
- SCB 3= Statistiska centralbyråns webbplats, artikel, [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.scb.se/Pages/Article____344597.aspx
Hämtdatum: 2013-05-13
- SCB 4= Statistiska centralbyråns webbplats, jämställdhetsindikatorer, [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.scb.se/Pages/ThematicAreaTableAndChart_____342947.aspx. Hämtdatum: 2013-05-09
- SOU 1996:43: Jämställdheten i EU - Spelregler och verklighetsbilder. Två expertrapporter till EU 96-kommittén
- Utrikesdepartementet, 1993. Kvinna i Europa - Om EG och jämställdheten. 1993:3
- Yuval-Davis, Nira. 1997. Gender & Nation. London, Thousand Oaks, New Dehli, Singapore. SAGE Publications Ltd